

Betinget strafnotering

**En undersøgelse af effekten af betinget notering
på straffeattester til unge**

**MARIA LIBAK PEDERSEN
JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSKONTOR
APRIL 2016**

INDHOLD

1. Indledning	3
1.1. Den private straffeattest.....	4
1.2. Straffeattestens betydning	4
2. Data og metode	6
3. Analyse.....	8
4. Effekten af betinget strafnotering	11
Litteratur.....	13
Bilagstabeller	14

1. INDLEDNING

Den 1. april 2011 trådte en ændring af bekendtgørelsen om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister (Kriminalregisteret) i kraft, således at den første strafferetlige afgørelse ikke medtages på den private og offentlige straffeattest for unge, der var under 18 år på gernings-tidspunktet, medmindre der ved afgørelsen er idømt en sanktion efter straffelovens § 74 a (ungdomssanktion), en retsfølge efter straffelovens §§ 68-70 (behandlingsdomme m.v.) eller en ubetinget frihedsstraf. Formålet med ændringen er at undgå, at et enkelt fejltrin holder unge ude af arbejdsmarkedet og fastholder dem i en kriminel løbebane. Ordningen kaldes *betinget notering* i og med, at noteringen kun vil optræde på straffeattesten, hvis den unge inden for tre år fra afgørelsen begår et nyt strafbart forhold, der opfylder betingelserne for at komme på straffeattesten.

Det var Kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet (Ungdomskommissionen), der i sin tid anbefalede denne ændring af registreringspraksis, jf. betænkning nr. 1508 2009. Til grund for anbefalingen lå dels hensynet til, at unge så vidt muligt ikke stemples som kriminelle, og dels at den kriminalpræventive effekt, 'truslen' om at få en plettet straffeattest kan have, udnyttes mere aktivt, jf. afsnit 1.2 nedenfor. Det er med afsæt i disse argumenter, at denne undersøgelse belyser, om betinget strafnotering på private straffeattester til unge mindsker de unges recidivrisiko. Det bemærkes, at det i undersøgelsen ikke vil være muligt at fastslå, om en eventuel kriminalpræventiv effekt skyldes, at de unge undgår stempeling og dermed lettere kan få et arbejde, eller om den skyldes, at de i højere grad, end de ellers ville have gjort, bestræber sig på ikke at begå ny kriminalitet på grund af den ekstra chance – eller den trussel – den betingede notering på straffeattesten udgør. Det er naturligvis også muligt, at en eventuel effekt skyldes begge forhold. Ud over de nævnte argumenter mente flertallet i Ungdomskommissionen desuden, at ændringen af registreringspraksis ville påvirke straffeattestens værdi som oplysningsværktøj for arbejdsgivere m.v., da et forhold, der medtages efter ændringen, enten er forholdsvis groft eller afspejler, at der er tale om recidiv. En plettet straffeattest sender dermed et klart signal om, at den unge har et kriminalitetsproblem.

Et mindretal i kommissionen støttede ikke anbefalingen om betinget strafnotering, idet "hensynet til at sende et potentielt afskrækkende "signal" til de unge om, at det kan have betydning for deres fremtidsudsigter, hvis de begiver sig ind på en kriminel løbebane, bør veje tungere end hensynet til at give de unge, der har begået enkeltstående mindre alvorlig kriminalitet, en ekstra motivation til ikke at gentage kriminaliteten" (s. 161). Dette kan forstås således, at der kan være en risiko for, at den kriminalpræventive effekt, der ligger i udsigten til at få en plettet straffeattest, vil forsvinde eller mindske ved at indføre en ordning med betinget notering. Det er den modsatte effekt af det, der er omtalt ovenfor, nemlig en øget kriminalitetsrisiko. Undersøgelsen vil også belyse, hvorvidt noget sådant er sket. Det er dog ikke muligt at belyse, om betinget strafnotering øger risikoen for, at unge begår kriminalitet *første* gang, men der vil blive set på, om ordningen øger recidivrisikoen blandt unge, der ikke har fået en notering på straffeattesten efter den første dom.

1.1. Den private straffeattest

En straffeattest udstedes af politiet og indeholder oplysninger fra Kriminalregisteret om en persons ”domme, bøder og tiltalefrafald med vilkår.” Der findes tre typer af straffeattester: den private straffeattest, den offentlige straffeattest og børneattesten. Hvilke typer af lovovertrædelser og sanktioner, der indgår, afhænger af, hvilken straffeattest der er tale om.¹

Den private straffeattest er den mest almindelige. Sammenlignet med den offentlige straffeattest indeholder den færrest lovovertrædelser og sanktioner. Den oplyser om ”domme, bøder, frakendelser og tiltalefrafald med vilkår” for overtrædelse af straffeloven, om ”domme og tiltalefrafald med vilkår” for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer og lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning samt om udenlandske afgørelser. Tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt medtages dog ikke for unge under 18 år, jf. Bekendtgørelsen om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister, § 11, stk. 3.

Den private straffeattest er også den straffeattest, hvor sanktionerne er noteret kortest tid, da de som udgangspunkt fremgår af attesten i to til fem år efter afgørelsestidspunktet. Dog medtages bødestraf for en straffelovsovertrædelse kun i et år, hvis det er første gang, en ung overtræder straffeloven. Det er endvidere den eneste straffeattest, en person selv kan få udleveret. For unge under 18 år skal det dog ske med forældrenes eller en værges samtykke. Den private straffeattest er således den straffeattest, som unge har mulighed for at vise til en eventuel kommende arbejdsgiver, og det er på den baggrund, at undersøgelsen vedrører effekten af betinget notering på private straffeattester til unge.

1.2. Straffeattestens betydning

På baggrund af klassiske, kriminologiske stemplingsteorier må det antages, at en plet på straffeattesten risikerer at forringe en persons mulighed for at holde sig ude af kriminalitet, da den vil stemple den pågældende som kriminel. Det skal ikke forstås således, at det udelukkende er stemplingen i sig selv, der er årsag til, at nogle fortsætter i en kriminel løbebane, men snarere er det de øvrige konsekvenser, stemplingen kan have, f.eks. i form af større vanskeligheder ved at få et arbejde, der kan influere på kriminalitetsrisikoen (Jørgensen et al., 2015).

Justitsministeriets Forskningskontor har kun kendskab til én undersøgelse, der specifikt ser på betydningen af at blive registreret som lovovertræder. Undersøgelsen er baseret på oplysninger om cirka 95.000 voksne lovovertrædere i Florida, hvor myndighederne kan undlade at dømme den tiltalte, selv om vedkommende findes skyldig (’withheld adjudication’). I modsætning til de lovovertrædere, der bliver dømt, beholder personen dermed sine borgerrettigheder og er ikke forpligtet til at

¹ Der henvises til politiets hjemmeside for information om den offentlige straffeattest og børneattester: www.politi.dk/da/borgerservice/straffeattest/om_straffeattester.

oplyse om sagen i forbindelse med en ansættelse (Chiricos et al., 2007). Undersøgelsen viser, at dét at få en betinget dom er forbundet med en signifikant højere risiko for at begå ny kriminalitet, end hvis afgørelsen tilbageholdes. Ifølge forskerne beror det antagelig på, at det er lettere at få arbejde, når forholdet ikke er registreret på straffeattesten.

En væsentlig del af den forskning, der mere generelt omhandler effekten af stemping af unge som kriminelle, angår også effekten af at få en plettet straffeattest, men effekten heraf er ikke isoleret i disse studier. I flere longitudinale studier undersøges således recidivet blandt unge lovovertrædere, der er blevet pågrebet af politiet, sammenholdt med unge lovovertrædere, der ikke er det (Krohn et al., 2014, Liberman et al., 2014, Morris & Piquero, 2013, Murray et al., 2014, Wiley, 2015); se evt. også (Huizinga & Henry, 2008). For eksempel viser en nyere amerikansk undersøgelse blandt elever i 7.-9- klasse, at dét at blive arresteret er forbundet med øget risiko for recidiv, dårlig skolegang, omgang med kriminelle venner og deltagelse i negative fællesskaber (Wiley, 2015). Det er dog vanskeligt at afgøre, om effekten skyldes de politi- og strafferetlige tiltag, der igangsættes, frem for noteringen på straffeattesten.

Da Ungdomskommissionen kom med sin anbefaling om betinget notering, havde kommissionen forinden overvejet en model, hvor den almindelige straffeattest helt afskaffes for unge under 18 år (Betænkning nr. 1508, 2009). Det ville betyde, at arbejdsgivere ikke ville få adgang til oplysninger om domsfældelser m.v., hvilket ifølge kommissionens antagelse ville give de unge bedre muligheder for at komme ud af kriminalitet, da arbejdsmuligheder dermed ikke ville være blokerede. Kommissionen valgte dog ikke at fremsætte dette forslag, idet der blev argumenteret for, at nogle forbrydelser er så grove, at det ville krænke retsbevidstheden, hvis ikke en arbejdsgiver kunne få adgang til oplysninger om dem. Det blev desuden fremhævet, at en sådan ordning vil indebære en fare for, at arbejdsgivere og andre på anden vis vil søge at skaffe oplysninger om, hvorvidt en ung har en kriminel fortid, eller at arbejdsgivere helt vil undlade at ansætte unge, herunder måske særligt unge, der antages at have en høj kriminalitetsrisiko, fordi de bor i bestemte boligområder eller er af en bestemt etnisk herkomst.

Det skal understreges, at for at betinget strafnotering kan have en effekt – hvad enten den er kriminalpræventiv eller kriminogen – må det kræve, at de unge lovovertrædere er vidende om, at noteringen er betinget, og at afgørelsen kun vil komme på straffeattesten, hvis de bliver dømt for kriminalitet igen inden for tre år. Selv om betinget notering kan gøre det lettere for de unge at få et arbejde, så hjælper det ikke meget, hvis de afholder sig fra at søge arbejde, fordi de tror, deres straffeattest er plettet. Ligeledes vil de unge heller ikke kunne drage fordel af den ekstra chance, den betingede notering kan ses som, såfremt de ikke er gjort bekendt hermed. Omvendt kan det heller ikke antages, at den betingede notering vil fremme de unges kriminalitet, hvis de ikke kender til ordningens eksistens.

Hvorvidt de unge gøres bekendt med den betingede notering, vides ikke. Reglerne for betinget notering er beskrevet i dokumentet *Behandling af sager mod unge lovovertrædere* (Rigsadvokaten, 2016), men herudover er Forskningskontoret ikke bekendt med oplysende materiale hverken til de unge eller til deres advokater. Ifølge Advokatrådet sker det naturligvis, at de unge i forbindelse med en straffesag spørger deres advokat, om en afgørelse kommer på straffeattesten, men om de i en sådan situation orienteres om reglerne for betinget strafnotering er usikkert.

2. DATA OG METODE

Undersøgelsen er baseret på data fra Kriminalregisteret. Der anvendes oplysninger om fældende strafferetlige afgørelser fra d. 1. april 2007 til d. 31. december 2014.

De, der i det følgende omtales som eksperimentalgruppen, er alle de unge, der har fået en fældende strafferetlig afgørelse, der som følge af reglen om betinget notering ikke er blevet anført på den private straffeattest, men som tidligere ville være blevet det. Det er unge, der var 15-17 år på gerningstidspunktet, og hvor sanktionen er idømt/ikendt i perioden fra d. 1. april til d. 31. december 2011.

Kontrolgruppen består af alle unge, hvis første fældende strafferetlige afgørelse er blevet anført på den private straffeattest, men som med ændringen af bekendtgørelsen om behandling af personoplysninger i Kriminalregisteret ikke længere ville være blevet det. Den strafferetlige afgørelse er faldet i perioden fra d. 1. april til d. 31. december 2007 og angår unge, som var 15-17 år på gerningstidspunktet.²

Det er nødvendigt at anvende en kontrolgruppe, der er dømt helt tilbage i 2007, da samtlige unge, der har bedt om at få udleveret deres straffeattest efter ændringen af bekendtgørelsen, har fået det efter de nye regler, og da recidivet måles tre år fra afgørelsen. Det anses for muligt at gøre brug af en sådan historisk kontrolgruppe, fordi recidivprocenten på trods af et markant fald i ungdomskriminaliteten stort set er uændret for unge i alderen 15-19 år, der blev dømt i 2007-2011 (22-23 pct.), jf. Danmarks Statistik.

Begrundelsen for at anvende en treårig observationsperiode er, at ordningen med betinget notering gælder for tre år. I de tilfælde, hvor unge er idømt en bøde for overtrædelse af straffeloven, er observationsperioden dog begrænset til et år, da afgørelsen almindeligvis kun medtages på straffeattesten i et år, hvis det er første gang, den unge modtager en afgørelse efter straffeloven, jf. afsnit 1.1.

² På grund af virkningerne af politi- og domstolsreformen, der blev gennemført i januar 2007, er der endvidere anvendt en kontrolgruppe dømt i 2008, dvs. et år senere end den primære kontrolgruppe. Resultaterne af disse sammenligninger giver imidlertid samme resultater, som dem, der fremgår af det følgende, og de er derfor ikke omtalt i rapporten.

Som det fremgår af tabel 2.1., består knap tre fjerdedele af eksperimental- og kontrolgruppen af drenge, og gennemsnitalderen på gerningstidspunktet for den lovovertrædelse, der har ført til den strafferetlige afgørelse, er godt 16 år. En større andel af de unge i eksperimentalgruppen (14 pct.) end i kontrolgruppen (6 pct.) er tidligere dømt for kriminalitet, ligesom disse unge i gennemsnit er dømt for flere kriminelle forhold. Der er i alle tilfælde tale om kriminalitet, som ikke medtages på den private straffeattest, primært bøder for overtrædelse af færdselsloven og for lov om euforiserende stoffer.

Af hensyn til sammenligneligheden mellem grupperne inkluderer analyserne i det følgende kun unge, der ikke tidligere er dømt for kriminalitet.

Tabel 2.1. Karakteristika ved eksperimental- og kontrolgruppen.

	Eksperimentalgruppe	Kontrolgruppe
Drenge (pct.)	71	73
Gerningsalder (gns.)	16,4	16,3
Tidligere kriminalitet (pct.)	14	6
- heraf straffelov	0,7	0,7
Antal tidligere forhold (gns.)	1,8	1,5
I alt (N)	2128	2791

Det, der i det følgende betegnes som indeksdommen, er dermed i alle tilfælde de unges første fældende strafferetlige afgørelse. Langt størstedelen af indeksdommene angår ejendomsforbrydelser, nemlig omkring tre fjerdedele af dommene i eksperimental- og kontrolgruppen, jf. tabel 2.2. Dernæst vedrører cirka en femtedel af indeksdommene voldforbrydelser, mens kun et fåtal angår seksualforbrydelser. Hver 20. dom omhandler øvrige straffelovsovertrædelser og under en halv pct. overtrædelser af lov om euforiserende stoffer. Blandt de unge i eksperimentalgruppen vedrører indeksdommen hyppigere en ejendomsforbrydelse end det er tilfældet i kontrolgruppen, hvor en større andel til gengæld er dømt for vold ($p < 0,001$).

Tabel 2.2. Indeksdom. Kriminalitetens art blandt unge, der ikke tidligere er dømt for kriminalitet, fordelt efter eksperimental- og kontrolgruppe (pct.).

	Eksperimentalgruppe	Kontrolgruppe
Seksuualforbrydelse	1,9	1,6
Voldsforbrydelse	17	21
Ejendomsforbrydelse	76	72
Øvrig straffelov	5	5
Lov om euforiserende stoffer	0,4	0,3
I alt	100	100
I alt (N)	1832	2618

I knap to tredjedele af sagerne er de unge idømt en bøde, mens de i godt en tredjedel er idømt en betinget dom, jf. tabel 2.3. En lille del – cirka 1,5 pct. – har fået tiltalefrafald med vilkår. En større andel af de unge i eksperimentalgruppen end i kontrolgruppen er idømt en bøde frem for en betinget dom. Eftersom længden af observationsperioden er forskellig, undersøges recidivrisikoen separat

for unge, hvis indeksdom er en betinget dom eller et tiltalefrafald med vilkår, og for unge, som er idømt en bøde.

Tabel 2.3. Indeksdom. Straffens art blandt unge, der ikke tidligere er dømt for kriminalitet, fordelt efter eksperimental- og kontrolgruppe (pct.)

	Ekspertimentalgruppe	Kontrolgruppe
Betinget dom	33	35
Bøde	66	63
Tiltalefrafald m. vilkår	1,4	1,5
I alt	100	100
I alt (N)	1832	2618

I analyserne er recidiv defineret som en fældende strafferetlig afgørelse for overtrædelse af straffeloven. Der anvendes tre mål for recidiv: recidiv til straffelovskriminalitet (ja/nej), recidiv der medfører ubetinget dom (ja/nej) samt antal nye kriminelle forhold i observationsperioden. Det er valgt alene at se på recidiv til straffelovsovertrædelser, da der i undersøgelsesperioden er gennemført lovændringer vedrørende straffene for særlovsovertrædelser, hvilket i ulige grad influerer på registreringen af ny kriminalitet i eksperimental- og kontrolgruppen.

Der er gennemført regressionsanalyser, hvori der kontrolleres for de forskelle, der er mellem de unge i eksperimental- og kontrolgruppen. Herudover er der ved hjælp af *propensity score matching* gennemført sammenligninger af unge i eksperimental- og kontrolgruppen med samme sandsynlighed for at indgå i eksperimentalgruppen. Dette er gjort ved at udregne en værdi – propensity score – for hver ung på baggrund af køn, alder på gerningstidspunktet for den lovovertrædelse, der har ført til indeksdommen, og kriminalitetens art. Der er anvendt 1:1 'nearest neighbor matching' uden tilbagelægning, hvilket betyder, at hver enkelt ung i eksperimentalgruppen er parret med en ung i kontrolgruppen med samme eller tilnærmelsesvis samme værdi, og at denne person ikke indgår som match flere gange. Der er endvidere matchet med 'caliper' 0,001 for unge, hvis indeksdom er en betinget dom eller tiltalefrafald med vilkår, og med 0,01 for unge, hvis indeksdom er en bøde. Det betyder, at de unge, der matches, har en score, der ligger meget tæt på hinanden.

3. ANALYSE

Betragtes de unges recidiv uden at tage højde for de forskelle, der er mellem eksperimental- og kontrolgruppen, er der en tendens til et lidt lavere recidiv blandt dem, der som følge af ordningen om betinget notering, beholdt en ren straffeattest. Det gælder både recidiv til straffelovskriminalitet generelt, til ubetingede domme og til antallet af nye kriminelle forhold. Som nævnt i afsnittet om data og metode undersøges recidivrisikoen separat for unge, hvis indeksdom er en betinget dom eller tiltalefrafald med vilkår, og for unge, som er idømt en bøde, da længden af observationsperioderne er forskellig. For de unge, der er idømt en betinget dom eller tiltalefrafald med vilkår, er

forskellen størst i recidiv til ubetingede domme, da det er 14 pct. af de unge i eksperimentalgruppen sammenlignet med 17 pct. i kontrolgruppen, der fik en ubetinget dom inden for tre år, jf. tabel 3.1.

Tabel 3.1. Observeret recidiv til straffelovskriminalitet inden for tre år for ikke tidligere dømte unge, hvis indekssdom er en betinget dom eller tiltalefrafald med vilkår, fordelt efter eksperimental- og kontrolgruppe.

	Eksperimentalgruppen	Kontrolgruppe
Recidiv (pct.)	38	39
- heraf ubetinget dom	14	17
Antal kriminelle forhold (gns.)	4,3	4,4
I alt (N)	632	959

***: p<0,001; **: p<0,01; *: p<0,05

Tilsvarende gælder blandt de unge, der ved indekssdommen er idømt en bødestraf. Det er således 15 pct. i eksperimentalgruppen og 17 pct. i kontrolgruppen, der begår en straffelovsovertrædelse inden for et år, mens henholdsvis 2 og 3 pct. recidiverer til en ubetinget dom, jf. tabel 3.2.

Tabel 3.2. Observeret recidiv til straffelovskriminalitet inden for et år for ikke tidligere dømte unge, hvis indekssdom er en bøde, fordelt efter eksperimental- og kontrolgruppe.

	Eksperimentalgruppen	Kontrolgruppe
Recidiv (pct.)	15	17
- heraf ubetinget dom	2	3
Antal kriminelle forhold (gns.)	2,6	2,7
I alt (N)	1200	1659

***: p<0,001; **: p<0,01; *: p<0,05

I og med at de unge i eksperimental- og kontrolgruppen ikke er ligeligt fordelt på de observerbare karakteristika, og da disse karakteristika er forbundet med risikoen for at begå ny kriminalitet, er der i de følgende analyser taget højde for forskellene mellem grupperne. Dette er blandt andet gjort ved at gennemføre regressionsanalyser, hvori der kontrolleres for køn, alder på gerningstidspunktet for den lovovertrædelse, der har ført til indekssdommen, og kriminalitetens art.

Af tabel 3.3. fremgår resultaterne af en regressionsanalyse for de unge, hvis indekssdom er en betinget dom eller et tiltalefrafald med vilkår. Hvis signifikansniveauet (p-værdien) er højest 0,05 (5 pct.), anses sammenhængen for at være statistisk signifikant, dvs. at der med 95 pct. sandsynlighed er tale om en ikke tilfældig sammenhæng mellem variabelen og recidiv. Retningen på sammenhængen kan ses af odds ratio værdien. Hvis denne værdi er mindre end 1, er det et udtryk for, at sammenhængen er forbundet med en mindsket sandsynlighed for recidiv, mens en værdi større end 1 udtrykker en øget sandsynlighed. Som ventet er recidivrisikoen størst blandt drengene, blandt de yngste, og for dem, hvis indekssdom angår vold frem for en ejendomsforbrydelse. Hvis indekssdommen vedrører en seksualforbrydelse, er recidivrisikoen generelt lavere. Om den første lovovertrædelse noteres på den private straffeattest eller ej, er til gengæld ikke forbundet med de unges risiko for ny kriminalitet. Der er således *ikke* i denne analyse tegn på, at betinget strafnotering har haft en

hverken præventiv eller kriminogen effekt. Tilsvarende gælder, når recidivet måles til ubetingede domme og til antallet af nye kriminelle forhold, jf. bilagstabel 1-2.

Tabel 3.3. Recidiv til straffelovskriminalitet inden for tre år for ikke tidligere dømte unge, hvis indekssdom er en betinget dom eller tiltalefrafald med vilkår. Logistisk regression.

	B	SE	Sig.	Exp(B)
Dreng	0,724	0,142	0,000	2,062
Gerningsalder	-0,310	0,060	0,000	0,733
Seksuualforbrydelse ^a	-1,102	0,407	0,007	0,332
Voldsforbrydelse ^a	0,267	0,110	0,015	1,306
Øvrig straffelov ^a	-0,236	0,296	0,427	0,790
Lov om euforiserende stoffer ^a	-0,797	0,649	0,220	0,451
Eksperimentalgruppe	-0,059	0,108	0,582	0,942

N = 1591; Nagelkerke2=0,059

^a Ejendomsforbrydelser er referencekategori

Gennemføres en lignende analyse med de unge, der er idømt en bøde for den første lovovertrædelse, viser resultaterne ligeledes, at recidivrisikoen er størst for drengene, for dem, der har begået vold frem for ejendoms-kriminalitet, og for de yngste, jf. tabel 3.4. Der er dog heller ikke for denne gruppe af unge tegn på, at betinget strafnotering har haft en effekt – i hvert fald ikke et år efter afgørelsen – heller ikke når recidivet måles ved ubetingede domme eller ved antal nye forhold, jf. bilagstabel 3-4.

Tabel 3.4. Recidiv til straffelovskriminalitet inden for et år for ikke tidligere dømte unge, hvis indekssdom er en bøde. Logistisk regression.

	B	SE	Sig.	Exp(B)
Dreng	1,029	0,128	0,000	2,797
Gerningsalder	-0,188	0,063	0,003	0,828
Seksuualforbrydelse ^a	-0,957	0,607	0,115	0,384
Voldsforbrydelse ^a	0,548	0,283	0,052	1,731
Øvrig straffelov ^a	-0,037	0,236	0,877	0,964
Eksperimentalgruppe	-0,026	0,106	0,805	0,974

N = 2859; Nagelkerke2=0,053

^a Ejendomsforbrydelser er referencekategori

Der er endvidere lavet sammenligninger af recidivet i matchede grupper. Det vil sige, at hver af de unge i eksperimentalgruppen så vidt muligt er knyttet til en ung i kontrolgruppen, der ligner dem på gennemsnittet af de observerbare karakteristika, jf. afsnit 2 og bilagstabel 5-6. De unge, der ikke har noget godt match, indgår ikke i analysen. Sammenligningerne af de matchede grupper viser ligesom de øvrige, at der ikke er væsentlig forskel på recidivet i eksperimental- og kontrolgruppen, jf. tabel 3.5. og 3.6. Recidivet er ganske vist en smule lavere blandt de unge i eksperimentalgruppen, men forskellen er ringe og ikke statistisk signifikant.

Tabel 3.5. PSM: Recidiv til straffelovskriminalitet inden for tre år for ikke dømte unge, hvis indekssdom er en betinget dom eller tiltalefrafald med vilkår, fordelt efter eksperimental- og kontrolgruppe.

	Eksperimentalgruppen	Kontrolgruppen
Recidiv (pct.)	38	39
- heraf ubetinget dom	15	17
Antal kriminelle forhold (gns.)	4,3	4,7
I alt (N)	607	607

***: p<0,001; **: p<0,01; *: p<0,05

Tabel 3.6. PSM: Recidiv til straffelovskriminalitet inden for et år for ikke dømt unge, hvis indekssdom er en bøde, fordelt efter eksperimental- og kontrolgruppe.

	Eksperimentalgruppen	Kontrolgruppen
Recidiv (pct.)	15	17
- heraf ubetinget dom	2	3
Antal kriminelle forhold (gns.)	2,4	2,6
I alt (N)	1195	1195

***: p<0,001; **: p<0,01; *: p<0,05

4. EFFEKTEN AF BETINGET STRAFNOTERING

Der er flere mulige effekter af betinget notering på straffeattester til unge. For det første kan dét, at unge undgår at blive stemplet som kriminelle på straffeattesten første gang, de bliver idømt en straf for mindre alvorlig kriminalitet, tænkes at mindske risikoen for, at de begår ny kriminalitet, da de lettere vil kunne få arbejde, praktikplads m.v. En anden mulighed er, at unge lovovertrædere vil opfatte en betinget strafnotering som en advarsel eller en chance til, hvorefter de i endnu højere grad end ellers vil bestræbe sig på at undgå at få en plettet straffeattest. En tredje mulighed er, at de unges kriminalitetsrisiko vil stige, da den kriminalpræventive effekt, der er af truslen om at få allerede den første lovovertrædelse registeret på straffeattesten, forvinder eller reduceres.

I undersøgelsen, der tager højde for individuelle forskelle mellem de unge, har det ikke kunnet påvises, at betinget notering på private straffeattester har nogen af de nævnte effekter. Der er ganske vist et lidt lavere recidiv blandt de unge lovovertrædere i eksperimentalgruppen, der som følge af ordningen om betinget notering har beholdt en ren straffeattest, men forskellen i recidivet mellem dem og de øvrige er ikke stor nok til, at det med sikkerhed kan fastslås, at forskellen er relateret til ordningen. Det skal dog tilføjes, at der i undersøgelsesperioden er sket en vækst i politiets sigtelsesprocent fra 15-17 pct. i 2007-2010 til 18-21 pct. i 2011-2014, jf. tal fra Danmarks Statistik, som der ikke er taget højde for, hvilket taler for, at undersøgelsen underestimerer en eventuel præventiv effekt. Det er ikke muligt at beregne, hvad dette betyder for resultatet, og om der, såfremt sigtelsesprocenten havde været uforandret, ville have vist sig en præventiv effekt.

Usikkerhed om undersøgelsens resultat understreges også af, at en eventuel kriminalpræventiv effekt af ordningen i hvert fald i et vist omfang kræver, at de unge er vidende om den. Hvorvidt, det har været tilfældet, er ret uvist. Såfremt de unge ikke har kendt til ordningen, har der været et be-

grænset grundlag for at opnå en effekt, idet nogen kan have afholdt sig fra at søge et arbejde m.v. fordi de har troet, at deres straffeattest var plettet. Ordningens mulige præventive eller kriminogene effekt udløses således ikke, hvis de unge ikke kender til den. På baggrund af undersøgelsen er det ikke muligt at slå fast, hvorvidt en ordning med betinget strafnotering, hvis indhold og konsekvenser er kendt af de unge lovovertrædere, har betydning for den fortsatte kriminalitet.

LITTERATUR

- Chiricos, T., Barrick, K., Bales, W. & Bontrager, S. (2007): "The labeling of convicted felons and its consequences for recidivism." *Criminology*, 45: 547-581.
- Huizinga, D. & Henry, K. L. (2008): "The Effect of Arrest and Justice System Sanctions on Subsequent Behavior: Findings from Longitudinal and Other Studies " i Liberman, A. M. (red.) *The Long View of Crime: A Synthesis of Longitudinal Research* Springer.
- Justitsministeriet (2009): *Indsatsen mod ungdomskriminalitet*, Betænkning nr. 1508, København.
- Jørgensen, T. T., Kyvsgaard, B., Pedersen, A.-J. B. & Pedersen, M. L. 2015. Præventive effekter af straf og andre tiltag over for lovovertrædere. En forskningsoversigt. København: Justitsministeriets Forskningskontor.
- Krohn, M. D., Lopes, G. & Ward, J. T. (2014): "Effects of Official Intervention on Later Offending in the Rochester Youth Development Study" i Farrington, D. D. & Murray, J. (red.) *Labeling Theory*. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Liberman, A. M., Kirk, D. S. & Kim, K. (2014): "Labeling effects of first juvenile arrests: secondary deviance and secondary sanctioning." *Criminology*, 52: 345-370.
- Morris, R. G. & Piquero, A. R. (2013): "For Whom Do Sanctions Deter and Label?" *Justice Quarterly*, 30: 837-868.
- Murray, J., Blokland, A., Farrington, D. P. & Theobald, D. (2014): "Long-Term Effects of Convictions and Incarceration on Men in the Cambridge Study in Delinquent Development" i Farrington, D. D. & Murray, J. (red.) *Labeling Theory*. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Rigsadvokaten 2016. Behandling af sager mod unge lovovertrædere. RM 4/2007 - revideret 27. januar 2016.
- Wiley, S. A. (2015): "Arrested Development: Does the Grade Level at Which Juveniles Experience Arrest Matter?" *Journal of Developmental and Life-Course Criminology*, 1: 411-433.

BILAGSTABELLER

Bilagstabel 1. Observeret recidiv til ubetinget dom inden for tre år for ikke tidligere dømte unge, hvis indekssdom er en betinget dom eller tiltalefrafald med vilkår. Logistisk regression.

	B	SE	Sig.	Exp(B)
Dreng	1,140	0,231	0,000	3,127
Gerningsalder	-0,330	0,080	0,000	0,719
Seksuualforbrydelse ^a	-2,273	1,020	0,026	0,103
Voldsforbrydelse ^a	0,134	0,143	0,351	1,143
Øvrig straffelov ^a	0,200	0,370	0,588	1,222
Lov om euforiserende stoffer ^a	-0,886	1,042	0,395	0,412
Eksperimentalgruppe	-0,172	0,144	0,231	0,842

N = 1591; Negelkerke² = 0,062; ^a Ejendomsforbrydelser er referencekategori

Bilagstabel 2. Observeret recidiv til antal nye kriminelle forhold inden for tre år for ikke tidligere dømte unge, hvis indekssdom er betinget dom eller tiltalefrafald med vilkår. Negativ binomial regression.

	B	SE	Sig.
Dreng	0,493	0,151	0,001
Gerningsalder	-0,233	0,062	0,000
Seksuualforbrydelse ^a	-1,460	0,419	0,000
Voldsforbrydelse ^a	-0,002	0,119	0,985
Øvrig straffelov ^a	-0,399	0,304	0,189
Lov om euforiserende stoffer ^a	1,015	0,546	0,063
Eksperimentalgruppe	0,035	0,118	0,768

N = 1591; ^a Ejendomsforbrydelser er referencekategori

Bilagstabel 3. Observeret recidiv til ubetinget dom inden for et år for ikke tidligere dømte unge, hvis indekssdom er en bøde. Logistisk regression.

	B	SE	Sig.	Exp(B)
Dreng	2,642	0,590	0,000	14,045
Gerningsalder	-0,046	0,139	0,742	0,955
Voldsforbrydelse ^a	0,374	0,610	0,540	1,453
Øvrig straffelov ^a	-1,517	1,013	0,134	0,219
Eksperimentalgruppe	-0,277	0,246	0,260	0,758

N = 2859; Negelkerke² = 0,083; ^a Ejendomsforbrydelser er referencekategori

Bilagstabel 4. Observeret recidiv til antal nye kriminelle forhold inden for et år for ikke tidligere dømte unge, hvis indekssdom er en bøde. Negativ binomial regression.

	B	SE	Sig.
Dreng	1,363	0,141	0,000
Gerningsalder	-0,204	0,070	0,004
Seksuualforbrydelse ^a	-1,058	0,606	0,081
Voldsforbrydelse ^a	0,310	0,376	0,410
Øvrig straffelov ^a	-0,023	0,276	0,933
Eksperimentalgruppe	-0,055	0,127	0,663

N = 2859; ^a Ejendomsforbrydelser er referencekategori

Bilagstabel 5. Eksperimental- og kontrolgruppens karakteristika efter matchning

	Eksperimentalgruppe	Kontrolgruppe
Dreng (pct.)	81	83
Gerningsalder (gns.)	16,4	16,4
Seksuallforbrydelser (pct.)	2	2
Voldsforbrydelser (pct.)	49	47
Øvrig straffelov (pct.)	4	3
Lov om euforiserende stoffer (pct.)	1	1
I alt (N)	607	607

***: p<0,001; **: p<0,01; *: p<0,05

Bilagstabel 6. Eksperimental- og kontrolgruppens karakteristika efter matchning

	Eksperimentalgruppe	Kontrolgruppe
Dreng	61	61
Gerningsalder (gns.)	16,3	16,3
Seksuallforbrydelser	1	1
Voldsforbrydelser	1	1
Øvrig straffelov	5	4
I alt (N)	1195	1195

***: p<0,001; **: p<0,01; *: p<0,05